

Doberdob

(Excerpt in Croatian)

Translated by: Žarko Milenić
Contact of the translator: milenic@gmail.com

Već iduće večeri je stiglo naređenje: "Naprijed!"

Neprijatelj, koji je cijela dvadeset i četiri sata obrađivao austrijsku prvu liniju najgorom topničkom vatrom, za koju je do tada znala soška fronta je, u uvjerenju da na prvoj liniji nije ni miš mogao ostati živ, poslao pješništvo u napad. Istodobno, kad je njegova pješadija stupila u akciju, topovska je vatra zatvorila sve pozadine prvog reda kako bi spriječila dolazak rezervi. Čak se i po udubljenju, u koje su se sklonili, pucalo se nekoliko sati. Srećom je neprijatelj u tom dijelu pucao predaleko, ne mnogo, jedva za širinu jame. Gruvalo je nekoliko baterija ekstremne granate teškog kalibra. Već nekoliko sati bojna je bila svjedokom tog gađanja. Mozak, koji je tupo zijevao, glodala je samo jedna misao: Što ako počne zauzimati krajnji cilj?

I, zaista, do večeri su primijetili da su baterije neprijatelja odskakale od izvornog cilja. Širok vatreni lijevak približio se jami, polako, pucanj za pucnjem, koliko je pucnjeva bilo moguće razlikovati. Kiše kamenja i željezne krhotine rotirale su svaku minutu bliže.

Held se drugi put okrenuo k svojem susjedu koji se opružio na slami.

"Ti, Pekol, što to radiš?"

Tada se obratio k pravom. Pekol se nije bojao i nije znao za strah. Ali sada je satima šutio, naslonjen na mokru stijenu i zurio preda se kao da je skrenuo. Njegov mozak nije mogao shvatiti što se događa pred njegovim očima. Samo je znao da nikakva obrana nije moguća pred silom koja sikće i trese pred njim. Pomoglo bi još da se ukopa u zemlju, bilo kamo. U svako doba je tulilo nad strehom s užasnim zvukom. Svaki odjek je bio kratak, uzdahni zvižduk, tada je tih zvižduka bilo toliko da su se prelijevali u jedan dugi, smrtonosni vihor.

Pekol nije odgovorio ni na drugo pitanje. Umjesto njega je ustao susjed Heldu slijeva, Ciganin Maroš.

"Što se još može k tome reći..."

Glas mu je bio takav da Held više nije pitao, jer je u njemu pronašao odgovor koji je osjećao cijele večeri.

Po strehi se ponovo čula teška kiša kamenja, najteža te večeri. To je došlo sa strane, jer tamo se tlo sumnjičavo streslo. Klopotajući zvuk je udario u mokru deku koja je visila sa strehe, kao da se nešto teško, odbojno zaplelo u debelu tkaninu. Zatim je zvoneće palo na kamenito tlo. Rainer, koji se pripio uza zid, instinktivno se sagnuo ispod pokrivača i pokupio gadan komad željeza.

"Što to imaš?", upita ga mehanički Amun.

Rainer je šutke stisnuo krhotinu u ruci. Zatim je išla iz ruke u ruku. Vojnici su je čudnim osjećajem odmjerivali. Kada ju je Petrika pružio Popoviću, on je odmakao zastor i

bacio neugodnu stvar u udubljenje da je zazveketalo. Svi su to tiho odobrili, činilo se kao da je netko otjerao zmiju s kreveta.

Na kraju je Rodetov glas prekinuo tupo čekanje na smrt. Odlazak. Jedni za drugim su se micali iz kreveta. Dugi niz tamnih, sklonjenih vojnih postrojbi izjurila je iz zaklona, jureći iz jame prema platou. Oči su vidjele nizak prostor, pokošen i razriven granatama. Ipak ga je artiljerija obrađivala s nesmanjenom snagom. Ipak je naredba glasila da plato treba prijeći. Živi ili mrtvi, nitko to nije rekao, ali je samo po sebi bilo razumljivo.

Lanac se spuštao po platou, puzeći po razrušenim kamenim pločama i padajući iz udubljenja u udubljenje. Naredba je bila paziti na vezu, ali je ta naredba bila u tom trenutku suvišna, jer svatko je svjestan da je gubitak veze s drugovima koji stupaju pred njim, prava smrt. Gdje bi se čovjek tu sam sklonio? Iako su svi znali da je put kojim idu, put u smrt, ipak se svaki bojao samotne smrti na toj, vatrom isključanoj kamenitoj poljani.

Lanac se uvijao po platou, po kojoj su padale granate i kamo je stalno škropilo iz prskajućih šrapnela. Najgore je bilo proći pored ruševina napuštenog naselja. Kao što je nekada bilo, nije bilo moguće spoznati jesu li se neki zidovi sa strane još uvijek branili. Po tom naselju topništvo je posebno udaralo. Zato su ga pokušali zaobići. Dugo su ležali iza niskog zida koji je nekad obrubljivao cestu. Od tamo su samo skočili u velikim razmacima i jureći se spuštali niz cestu. Kad je opasni prolaz bio iza njih, su odahnuli. Dalje nije bilo toliko teško s topništvom. Zatim su se spustili desno na neku padinu. Ispred njih je bila otvorena prilika prve linije. Vatra je minula, rakete i plotuni su se kresali i pretvarali noć u svijetli dan. Još nije bilo magle, pa je prodor bio neugodan. Ali tu naprijed bilo je potrebno, jer se na nekim mjestima naprijed linija lomila.

"Na tlo! Vatra..."

S prednje strane je upozorenje letjelo linijom nazad. Da.

Uši, ali ne samo uši, sve vene su slušale masku zviždanja nisko iznad glave. To su već muhe... Prva linija više nije daleka. Pucnji iz pušaka se ne čuju ali muhe ubadaju sve više. Dakle, nešto zuji ustrajno i bučno. To su ose, strojnice koje se čuju kada u hipu utihnu patke. Činilo im se da prodiru čak i do vječnosti preko platoa i da su već prošli desetke kilometara. Zapravo, udaljenost koju su imali iza sebe bila je gotovo beznačajna.

Čelo je opet poslalo vijest:

"Još malo pa smo u rovu. Onda će biti bolje..."

"Bolje...?" Ipak, čini se da srca vjeruju.

Nakon nekog vremena opet:

"Zauzimamo sektor broj 5."

Možda je neprijatelj tamo načinio rupu. Bilo koji, no Almer ili Segal, je već znao da su tamo bili Rumunji koji su sve pokvarili. Ali ta vijest uopće nije nikoga zanimala. Sada je sektor br. 5 zaposlio mozak. Dok nitko nije znao o tom sektoru, nitko se nije brinuo o tome kamo zapravo vodi put. Sada je taj zagonetni sektor počeo udarati po mozgu. Nekoliko se puta trebalo zakloniti, zatim se put pod kolonom postao prljav, a noge su gazile po mekom, skliskom blatu iz kojeg su molile stjenovite glave. "Dovodni rov!"

Čekali su oni ispred i lanac se rasuo. Iako je rov bio slab, nizak i uzak, a hod po njemu je bio slab kao po otvorenom terenu, nova savjest je nadahnula svakog pojedinca. Rov je rov, i za onoga koji prvi put u životu korača po njemu. Već su bili u topničkoj vatri, a sada su se

približili vatri prve linije. Čulo se je i pucanje pušaka, koje je dolazilo negdje iz samog tla. U zidu rova je neugodno ubadalo: z-z-k s-k. Leđa su bila još nakrivljenija.

Snopovi žarećeg svjetla ispred njih su postajali sve jači...

S prednje strane su neprestano upozoravali:

"Tiho, tiho, što radite tamo pozadi?"

Što bi tko činio u takvom položaju? Lanac se nekoliko puta otkotrljao u neke bočne rovove, koji su bili još slabiji; išlo je dolje i gore. Dvapat ili triput su se morali pritajiti na dnu, jer se pala mina kroz kamenite krtičnjake i rasprsla tik iza njih, da je neke pošpricalo blato. Zatim je zapokalo točno ispred nosa. Poslije nekoliko koraka fratar Kopajnik, koji se iznenada pojavio na niskom nasipu jarka, zgrabio je Štefaniča za ramena i pritisnuo ga prema mokrom zidu jarka i rekao:

"Ovdje!"

"Što?", vikne Štefanič.

Ali nije mogao ponovno zatvoriti usta kad je Kopajnik nestao duž linije, a njegov pritajeni glas čuo je s lijeve strane:

"Barfuss, tu si!"

Iza Štefaniča, koji je još uvijek stajao uza zid, lanac je zveketao dalje, a da se nije netko promijenio u njemu. Pored su išli Amun, Palir, Holcman, Pekol, koliko je mogao razlikovati u mraku. Onda se više nije mogao brinuti za njih, jer je malena vojnikova sjena izašla iz uske šupljine zida jarka.

"Ovdje je sigurno!", šapnula mu je sjena. Da ne bi saznao s kim govori, sjena se već okrenula od njega i nestala u šupljini krtičastih rovova. Njega je nekakav osjećaj porinuo u usjek, koji je upravo napustila sjena, rukama je dotaknuo nešto meko, gdje je sjeo kako bi zaklonio glavu iza preniskog nasipa. Sjedalo je bilo udobno i meko i još uvijek toplo od prethodnika. Prije nego što je pokušao opipati prostor oko sebe i pronašao usjek, gdje je stavio pušku, zadnji su vojnici odropotali pored njega po rovu.

Bio je sam. Čudna tjeskoba ga je stisnula. Neko vrijeme je još bio oprezan, ako bi netko došao po jarku, onda je osjetio tjeskobu koja ga je okruživala. Ali to je trajalo samo trenutak. Zatim je nadvladala spoznaja da je na fronti, na vatrenoj liniji. Desno i lijevo su štektale puške. To su njegovi drugovi. Zatim se nagnuo k pušci i ispucao prvi naboj koji je izletjelo visoko nekamo pod modrim nebom, kao da mu šalje prvi pozdrav...